

ĐỀ CƯƠNG ÔN TẬP HỌC KÌ 1 LỊCH SỬ LỚP 10

Câu 1: Do đâu mà tư hữu xuất hiện? Tư hữu xuất hiện tác động đến xã hội như thế nào?

Trả lời:

- Sự tiến bộ của công cụ lao động (đồ sắt) làm cho năng suất lao động tăng lên tạo ra sản phẩm dư thừa. khi có sản phẩm dư thừa thì không thể chia đều cho tất cả mọi người mà những người có chức phận lợi dụng chức quyền chiếm của chung của xã hội khi chi dùng cho các công việc chung ⇒ tư hữu xuất hiện

- Tác động:

+ Gia đình phụ hệ thay gia đình mẫu hệ: Người đàn ông làm những công việc nặng nhọc, giành lấy quyền trụ cột trong gia đình, con cái lấy theo họ cha.

+ Xã hội phân chia giai cấp: Khoảng cách giàu nghèo trong xã hội tăng lên do khả năng lao động của mỗi gia đình cũng khác nhau.

⇒ Công xã thị tộc rạn vỡ đưa con người bước sang thời đại có giai cấp đầu tiên - thời cổ đại.

Câu 2: So sánh các quốc gia cổ đại phương Đông và phương Tây trên các lĩnh vực sau:

Tiêu chí so sánh	Phương Đông	Phương Tây
Điều kiện tự nhiên		
Kinh tế chủ đạo		
Thời gian ra đời nhà nước		
Thể chế chính trị		
Các giai cấp chủ yếu		

Câu 3: Trình bày những thành tựu văn hóa của các quốc gia cổ đại phương Đông và Phương Tây?

Trả lời:

*** Thành tựu văn hóa của các quốc gia cổ đại phương Đông**

a. Sự ra đời của lịch và thiên văn học

- Thiên văn học và lịch là 2 ngành khoa học ra đời sớm nhất, gắn liền với nhu cầu sản xuất nông nghiệp. Một năm có 365 ngày và chia thành 12 tháng

- Việc tính lịch chỉ đúng tương đối, nhưng nông lịch thì có ngay tác dụng đối với việc gieo trồng.

b. Chữ viết

- Nguyên nhân ra đời của chữ viết: Do sự phát triển của đời sống người ta cần ghi chép, lưu giữ kinh nghiệm mà chữ viết sớm hình thành

- Ban đầu là chữ tượng hình, sau đó là chữ tượng ý

c. Toán học

- Nguyên nhân ra đời: Do nhu cầu tính lại ruộng đất, nhu cầu xây dựng tính toán,... mà toán học ra đời.

- Thành tựu: Tính diện tích các hình, số Pi = 3,16, phát minh ra số 0 của cư dân Ấn Độ

d. Kiến trúc

Kim tự tháp Ai Cập, vườn treo Ba-bi-lon ở Lưỡng Hà, Vạn lý trường thành,...là những kì tích về sức lao động và tài năng sáng tạo của con người

*** Thành tựu văn hóa cổ đại phương Tây Hy Lạp và Rô-ma**

a. Lịch và chữ viết

- Lịch:

+ Tính được lịch một năm có 365 ngày và 1/4. Trái đất hình cầu, 1 năm lần lượt có 31, 30 ngày, tháng 2 có 28 ngày. Như vậy, mặc dù chưa chính xác nhưng những hiểu biết của cư dân Rô-ma cổ đại đã rất gần với hiểu biết ngày nay

- Chữ viết: Phát minh ra hệ thống chữ cái A, B, C,... lúc đầu có 20 chữ, sau thêm 6 chữ nữa để trở thành hệ thống chữ cái hoàn chỉnh như ngày nay. Đây là công hiến lớn lao của cư dân Địa Trung Hải cho nền văn minh nhân loại.

b. Sự ra đời của khoa học

- Chủ yếu các lĩnh vực: toán, lý, sử, địa.

- Khoa học đến thời Hy Lạp, Rô-ma mới thực sự trở thành khoa học vì có độ chính xác của khoa học, đạt tới trình độ khái quát thành định lý, định đề, tiên đề.

c. Văn học

- Chủ yếu là kịch. Một số nhà viết kịch tiêu biểu như Sô phốc, Ê-sin,...

- Giá trị của các vở kịch: Ca ngợi cái đẹp, cái thiện và có tính nhân đạo sâu sắc.

d. Nghệ thuật

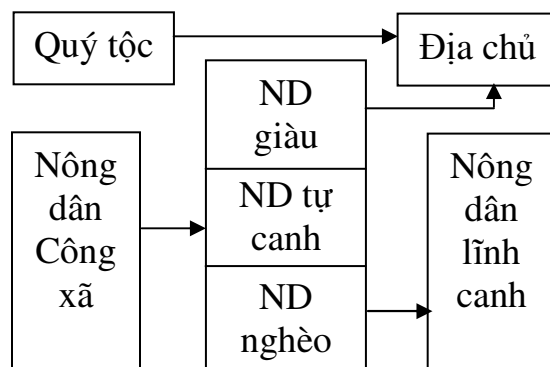
- Nghệ thuật điêu khắc: xây đền đài đạt đến đỉnh cao. Tiêu biểu đền Pác-tê-nông

- Nghệ thuật tạc tượng: tượng lực sĩ ném đĩa, tranh tượng nữ thần A- tê- na,...

Câu 4: Chế độ phong kiến được hình thành ở Trung Quốc thế nào? Dưới thời nào chế độ phong kiến ở Trung Quốc phát triển thịnh đạt nhất? biểu hiện?

Trả lời:

* Việc sử dụng công cụ bằng sắt ở Trung Quốc vào những thế kỉ cuối trước Công nguyên làm cho kinh tế phát triển xã hội đã có sự phân hóa, hình thành hai giai cấp mới địa chủ và nông dân lĩnh canh

Như vậy, từ đây hình thành quan hệ sản xuất phong kiến, đó là quan hệ bóc lột giữa địa chủ là nông dân lĩnh canh (tá điền) bằng địa tô. Chế độ phong kiến được xác lập

*** Dưới thời Đường chế độ phong kiến ở Trung Quốc phát triển thịnh đạt nhất**

- Biểu hiện:

+ Về kinh tế:

+ Nông nghiệp: chính sách quân điền, áp dụng kỹ thuật canh tác mới, chọn giống,... dẫn tới năng suất tăng

+ Thủ công nghiệp và thương nghiệp phát triển thịnh đạt: có các xưởng thủ công luyện sắt, đóng thuyền. Ngoài đường biển đã hình thành "con đường tơ lụa", buôn bán với nước ngoài.

→ Kinh tế thời Đường phát triển cao hơn so với các triều đại trước.

+ Về chính trị:

- Từng bước hoàn thiện chính quyền từ trung ương xuống địa phương, đặt ra chức Tiết độ sứ để trấn ải miền biên cương

- Tuyển dụng quan lại bằng thi cử (bên cạnh cử con em thân tín xuống các địa phương).

Câu 5: Những thành tựu nổi bật của văn hóa Trung Quốc phong kiến? Nhận xét?

Gợi ý trả lời:

- Nho giáo :

+ Giữ vai trò quan trọng trong lĩnh vực tư tưởng, là cơ sở lí luận, tư tưởng và công cụ sắc bén phục vụ cho nhà nước phong kiến tập quyền.

+ Đến đời Tống, Nho giáo phát triển thêm, các vua nhà Tống rất tôn sùng nhà nho.

+ Sau này, học thuyết Nho giáo càng trở nên bảo thủ, lỗi thời và kìm hãm sự phát triển của xã hội.

+ Đánh giá về mặt tích cực và hạn chế của Nho giáo.

- Phật giáo :

+ Thịnh hành, nhất là thời Đường, Tống. Các nhà sư Trung Quốc sang Ấn Độ tìm hiểu giáo lí của đạo Phật, các nhà sư Ấn Độ đến Trung Quốc truyền đạo.

+ Kinh Phật được dịch, in ra chữ Hán ngày một nhiều, chùa chiền được xây dựng ở các nơi.

- Sử học :

+ Thời Tần – Hán, Sử học trở thành lĩnh vực khoa học độc lập : Tư Mã Thiên với bộ Sử kí, Hán thư của Ban Cố... Thời Đường thành lập cơ quan biên soạn gọi là Sử quán.

+ Đến thời Minh – Thanh, sử học cũng được chú ý với những tác phẩm lịch sử nổi tiếng.

- Văn học :

+ Văn học là lĩnh vực nổi bật của văn hoá Trung Quốc. Thơ ca dưới thời Đường có bước phát triển nhảy vọt, đạt đến đỉnh cao của nghệ thuật, với những thi nhân mà tên tuổi còn sống mãi đến ngày nay, tiêu biểu nhất là Đỗ Phủ, Lý Bạch, Bạch Cư Dị...

+ Ở thời Minh - Thanh, xuất hiện loại hình văn học mới là "tiểu thuyết chương hồi" với những kiệt tác như Thủy hử của Thi Nại Am, Tam quốc diễn nghĩa của La Quán Trung...

- Khoa học - kĩ thuật :

+ Nhiều thành tựu rực rỡ trong các lĩnh vực Toán học, Thiên văn, Y học...

+ Người Trung Quốc có rất nhiều phát minh, trong đó có 4 phát minh quan trọng, có công hiến đối với nền văn minh nhân loại là giấy, kĩ thuật in, la bàn và thuốc súng.

- Nghệ thuật kiến trúc :

Đạt được những thành tựu nổi bật với những công trình như : Vạn lí trường thành, Cung điện cổ kính, những bức tượng Phật sinh động.

Câu 6. Hãy cho biết Sự thành lập, chính sách cai trị của Vương triều Hồi giáo Đê Li và Vương triều Mô Gôn đối với Ấn Độ?

Gợi ý trả lời:

a/ Vương triều Hồi giáo Đê-li

- Hoàn cảnh ra đời của Vương triều Hồi giáo Đê-li : do sự phân tán đã không đem lại sức mạnh thống nhất để chống lại cuộc tấn công bên ngoài của người Hồi giáo gốc Thổ.

- Quá trình hình thành : năm 1206, người Hồi giáo chiếm đất Ấn Độ, lập nên Vương quốc Hồi giáo Ấn Độ, gọi là Đê-li.

- Chính sách thống trị : truyền bá, áp đặt Hồi giáo, tự dành cho mình quyền ưu tiên ruộng đất, địa vị trong bộ máy quan lại ; có sự phân biệt sắc tộc và tôn giáo. Văn hoá Hồi giáo được du nhập vào Ấn Độ.

b/ Vương triều Mô-gôn

- Năm 1398, thủ lĩnh – vua Ti-mua Leng thuộc dòng dõi Mông Cổ tấn công Ấn Độ, đến năm 1526 Vương triều Mô-gôn được thành lập.

- Các đời vua đều ra sức củng cố theo hướng "Ấn Độ hoá" và xây dựng đất nước, Ấn Độ có bước phát triển mới dưới thời vua A-cơ-ba (1556 - 1605) với nhiều chính sách tích cực (xây dựng chính quyền mạnh, hoà hợp dân tộc, phát triển kinh tế, văn hoá, nghệ thuật...).

- Giai đoạn cuối, do những chính sách cai trị hà khắc của giai cấp thống trị (chuyên chế, đàn áp, lao dịch nặng nề, xây dựng nhiều công trình rất tốn kém...) tạo nên sự phản ứng của nhân dân ngày càng cao, nên Ấn Độ lâm vào khủng hoảng. Ấn Độ đứng trước sự xâm lược của thực dân phương Tây (Bồ Đào Nha và Anh).

Câu 7. So sánh điểm giống và khác nhau giữa hai Vương triều Hồi giáo Đê Li và Vương triều Mô Gôn.

Gợi ý trả lời:

	Vương triều HG Đê Li	Vương triều Môgôn
Giống nhau	+ Đều do chế độ phong kiến ngoại bang thiết lập ở Ấn Độ, đều tiến hành đặt ách thống trị và bóc lột đối với nhân dân Ấn Độ. + Đều để lại những công trình văn hóa độc đáo, góp phần làm phong phú, đa dạng nền văn hóa Ấn Độ.	

<p>Khác nhau</p>	<p>+ Vương triều Hồi giáo Đê-li (1206, người Hồi giáo chiếm đất Ấn độ lập vương quốc Hồi giáo Ấn độ gọi là Đê-li) thiết lập chế độ thống trị hà khắc, triều bá áp đặt Hồi giáo, tự dành cho mình quyền ưu tiên ruộng đất, địa vị trong bộ máy quan lại.</p> <p>+ Vương triều Hồi giáo Đê-li tăng cường vơ vét bóc lột tàn nhẫn đối với nhân dân Ấn Độ, tìm cách xóa bỏ văn hóa Ấn Độ, truyền bá Hồi giáo, cấm đạo Hin-đu...</p>	<p>+ Vương triều Mô-gôn (1398, thủ lĩnh vua T-mua Leng thuộc dòng Mông Cổ tấn công Ấn độ, đến năm 1526 Vương triều Mô-gôn được thành lập) lại thực hiện chính sách hòa hợp dân tộc.</p> <p>+ Các đời vua đều ra sức củng cố theo hướng Ấn độ hóa xây dựng đất nước. Ấn độ có bước phát triển dưới thời vua A-cơ-ba với nhiều chính sách tích cực.</p> <p>+ Vương triều Mô-gôn thi hành nhiều chính sách để khôi phục và phát triển kinh tế - văn hóa Ấn Độ, khuyến khích và hỗ trợ để phát triển văn học – nghệ thuật...</p>
-------------------------	---	--

Câu 8: Trình bày sự ra đời của chế độ phong kiến ở Châu Âu

Gợi ý trả lời:

- Thế kỷ III, đế quốc Rô-ma lâm vào khủng hoảng, nô lệ nổi dậy đấu tranh sản xuất sút kém, xã hội rối ren.
- Cuối thế kỷ V, đế quốc Rô-ma bị người Giéc-man xâm chiếm, năm 476 đế quốc Rô ma bị diệt vong, thời đại phong kiến bắt đầu ở châu Âu

Như vậy, trong xã hội xuất hiện các giai cấp đó là lãnh chúa phong kiến bóc lột nông nô bằng tô thuế. Quan hệ sản xuất phong kiến ở Châu Âu được hình thành. Chế độ phong kiến được xác lập

Câu 9: Lãnh địa phong kiến là gì? Đặc điểm kinh tế nổi bật trong lãnh địa là gì? Đời sống của các giai cấp trong lãnh địa như thế nào?

Gợi ý trả lời:

- **Lãnh địa:** là một khu đất rộng, trong đó có những lâu đài, dinh thự, nhà thờ, nhà kho, thôn xóm của nông dân..mà lãnh chúa phong kiến được nhà vua hoặc một lãnh chúa phong kiến khác phân phong cho mình

- Đặc điểm kinh tế của lãnh địa : Là một đơn vị kinh tế riêng biệt và đóng kín, tự cấp, tự túc

- **Đời sống của các giai cấp trong lãnh địa:**

+ Đời sống của lãnh chúa : Sống nhàn rỗi, xa hoa, sung sướng. Thời bình chỉ luyện tập cung kiếm, cưỡi ngựa, dạ hội, tiệc tùng. Bóc lột nặng nề và đối xử hết sức tàn nhẫn với nông nô.

+ Cuộc sống của nông nô : Nông nô là người sản xuất chính trong các lãnh địa. Họ bị gấn chặt và lệ thuộc vào lãnh chúa, nhận ruộng đất để cày cấy và phải nộp tô nặng, ngoài ra họ còn phải nộp nhiều thứ thuế khác (thuế thân, cưới xin...).

Câu 10: Nguyên nhân ra đời và vai trò của thành thị trung đại?

Gợi ý trả lời:

a. Nguyên nhân ra đời của thành thị:

+ Sản xuất phát triển, xuất hiện tiền đề của kinh tế hàng hoá, sản phẩm được bán ra thị trường một cách tự do, không bị đóng kín trong lãnh địa.

+ Thủ công nghiệp diễn ra quá trình chuyên môn hoá mạnh mẽ,

+ Thợ thủ công nhiều người tìm cách thoát khỏi lãnh địa. Họ đến những nơi như ngã ba, bến sông,...để buôn bán

→ Thành thị ra đời

b. Vai trò của thành thị:

+ Phá vỡ nền kinh tế tự cấp tự túc, tạo điều kiện cho kinh tế hàng hoá giản đơn phát triển.

+ Góp phần xoá bỏ chế độ phong kiến phân quyền, thống nhất quốc gia.

+ Tạo ra không khí dân chủ tự do trong các thành thị, tạo tiền đề hình thành các trường đại học lớn.

Câu 11: Nguyên nhân và hệ quả của các cuộc phát kiến địa lí?

- Gợi ý trả lời :

a. Nguyên nhân:

- Do nhu cầu về hương liệu, vàng bạc, thị trường tăng cao.

- Con đường giao lưu buôn bán qua Tây Á và Địa Trung Hải bị người Ả Rập độc chiếm.

- Khoa học - kĩ thuật có nhiều tiến bộ :
- + Ngành hàng hải đã có những hiểu biết về địa lí, đại dương, sử dụng la bàn.
- + Kĩ thuật đóng tàu có bước tiến quan trọng, đóng được những tàu lớn có thể đi xa và dài ngày ở các đại dương lớn.

b. Hệ quả:

- Là cuộc cách mạng thực sự trên lĩnh vực giao thông và tri thức
- Đem lại hiểu biết mới về Trái Đất, về những con đường mới, dân tộc mới. Tạo điều kiện cho sự giao lưu giữa các nền văn hoá, văn minh khác nhau.
- Thúc đẩy thương nghiệp phát triển, thị trường được mở rộng, tạo điều kiện cho chủ nghĩa tư bản ra đời.
- Tuy nhiên, có hạn chế là đã làm nảy sinh quá trình cướp bóc thuộc địa và buôn bán nô lệ. Dẫn đến sự ra đời của chủ nghĩa thực dân